

ŽÁKOVSKÉ REVIEW ŠKOLY

TÉMATY PRO ZÁKLADNÍ ŠKOLY

TEORETICKÝ BLOK

TÉMA Č. 1	SVĚT PODLE ŽÁKŮ, 1. HODINA	45 MINUT	ZŠ_T1_H1
	SVĚT PODLE ŽÁKŮ, 2. HODINA	45 MINUT	ZŠ_T1_H2
TÉMA Č. 2	PŘÍMÁ DEMOKRACIE, 1. HODINA	45 MINUT	ZŠ_T2_H1
	PŘÍMÁ DEMOKRACIE, 2. HODINA	45 MINUT	ZŠ_T2_H2
TÉMA Č. 3	ZASTUPITELSKÁ DEMOKRACIE, 1. HODINA	45 MINUT	ZŠ_T3_H1
	ZASTUPITELSKÁ DEMOKRACIE, 2. HODINA	45 MINUT	ZŠ_T3_H2
TÉMA Č. 4	JAK PROSADIT MYŠLENKU	45 MINUT	ZŠ_T4_H1
TÉMA Č. 5	REKAPITULACE	45 MINUT	ZŠ_T5_H1

PRAKTICKÝ BLOK

TÉMA Č. 6	ŠKOLA – KDO O ČEM ROZHODUJE	45 MINUT	ZŠ_T6_H1
TÉMA Č. 7	ŠKOLA – KDO MÁ O ČEM ROZHODOVAT	45 MINUT	ZŠ_T7_H1
TÉMA Č. 8	ŽÁCI: TOHLE CHCEME JINAK, 1. + 2. HODINA	90 MINUT	ZŠ_T8_H1+2
TÉMA Č. 9	TVOŘÍME VIZI, 1. + 2. HODINA	90 MINUT	ZŠ_T9_H1+2
TÉMA Č. 10	OD VIZE K PLÁNU, 1. + 2. HODINA	90 MINUT	ZŠ_T10_H1+2

PREZentační blok

TÉMA Č. 11	JAK NÁŠ PROJEKT PROPAGOVAT, 1. + 2. HODINA	90 MINUT	ZŠ_T11_H1+2
TÉMA Č. 12	PREZENTACE	45 MINUT	ZŠ_T12_H1

EVALUAČNÍ BLOK

TÉMA Č. 13	EVALUAČNÍ SETKÁNÍ	45 MINUT	ZŠ_T13_H1
------------	-------------------	----------	-----------

Časová dotace pro celý vzdělávací program: 20 vyučovacích hodin o délce 45 minut.

PŘÍMÁ DEMOKRACIE

2. HODINA

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

multikulturní
centrum
praha

HODNOTY

lidská důstojnost a lidská práva – aktivita podněcuje k poznání, že institut referenda, resp. rozhodování, se musí řídit zásadami právního státu a garantovanými lidskými právy a svobodami (diskutováno riziko tzv. „tyranie většiny“)

POSTOJE

občanská uvědomělost – lektor podporuje vnímání demokracie jako možnosti prosazovat své zájmy (pro jednotlivce i zájmové skupiny)

odpovědnost – v aktivitě dochází k utvrzování postoje, že jedinec nese odpovědnost za účinky svého jednání a svých voleb

tolerance k nejednoznačnému

ROZVÍJENÉ KOMPETENCE V TOMTO TÉMATU

DOVEDNOSTI

analytické a kritické myšlení – zinscenované třídní referendum svými výstupy poskytuje možnost kritického náhledu na limity tohoto nástroje participace

průběh aktivity vyžaduje **aktivní naslouchání** názorům diskusních oponentů

empatie – je vyžadováno pochopení pocitů a potřeb osob, které referendem (volbou) můžeme ovlivňovat

flexibilita a přizpůsobivost – je vyžadováno akceptování výsledků zinscenovaného třídního referenda

jazykové a komunikační dovednosti – lektor podněcuje ke konstruktivním debatám k určenému tématu

ZNALOSTI A KRITICKÉ POROZUMĚNÍ

sobě samému – průběh aktivity poskytuje možnost kritického náhledu na vlastní předsudky a jejich úlohu v rozhodování

jazyku a komunikaci – aktivita nabízí možnost porozumění úloze demagogie a populismu v demokratické společnosti

výstupy aktivit podporují kritické porozumění komplexnosti společenských problémů a jejich řešení

Zdroje:

Kompetence pro demokratickou kulturu [online],
URL: <http://www.obcanskevzdelavani.cz/publikace>.

Core Competencies in Civic Engagement [online],
URL: <https://www.merrimack.edu/live/files/160-core-competencies-in-civic-engagement>.

VZDĚLÁVACÍ PROGRAM:

ŽÁKOVSKÉ REVIEW ŠKOLY

(ZÁKLADNÍ ŠKOLY)

TÉMA 2:

PŘÍMÁ DEMOKRACIE

2. HODINA

CÍL HODINY

Žáci si v rámci simulační hry na referendum uvědomí limity přímé demokracie zejména v souvislosti s lidskými právy. Aktivita je na konci druhé hodiny reflektována v diskusi.

POMŮCKY

- Prezentace ZŠ_T2_H2 Prezentace
- Dokument ZŠ_T2_H2 Průvodce metodikou
- Dokument ZŠ_T2_H2 Přímá demokracie – hlasovací lístky
 - **NÁVOD NA TISK:** každý žák obdrží jednu kopii ve formátu A4 rozstříženou na dvě poloviny podle označení.
- Z předchozí hodiny mají žáci u sebe dokument ZŠ_T2 Pracovní list
- Vyplněné myšlenkové mapy z předchozí hodiny (fáze 4)
 - přinesou si sami žáci
- Flipchartové papíry
- Fixy
- Hlasovací urna či krabice

PŘÍMA' DEMOKRACIE

HISTORIE

① TO NEJDŮLEŽITĚJŠÍ

- POLITICKÁ ROVNOPŘÁVNOST
- DÉLKA ATHÉN, 7-6 STOL. PŘ. N. L.

② NEJVÍC NAŠ ZAUJALO

- ÚČÁSTNÍ ROZHODOVÁNÍ SE SPOJENÍ MEZI Z ATHÉN
- ČLENOVÉ PŘED VOLENÍ NA 1 ROK
- SPORŮ MEZI ŘEČNÍKY

Foto: archiv MKC Praha.

FÁZE 1: REKAPITULACE A VYHODNOCENÍ MYŠLENKOVÝCH MAP

DOBA TRVÁNÍ:

max. 5 minut

CÍL:

Zrekapitulovat předchozí hodinu.

📌 TIP NA ÚVOD:

- Lektor ověřuje, zda žáci správně rozumějí pojmům, které v hodině zazní, případně je dovysvětlí: **lidská práva, Listina základních práv a svobod, manipulace, diskriminace, protektorát.**
- Lektor neváhá žáky chválit za jakoukoliv reakci. Žáci se pak nebojí projevit.
- Zaměření a smysl programu – tj. orientace v demokratickém systému ČR a pochopení, jak prosadit vlastní zájmy – lektor s žáky opakuje v úvodu každé hodiny spolu s představením její specifické náplně.

METODA:

Brainstorming, diskuse

POSTUP:

1. Lektor představí náplň dnešní hodiny: Limity přímé demokracie.
2. Žáci se na počátku rozdělí do 3 stejných skupin jako v předchozí hodině.
3. Lektor nejprve zrekapituluje obsah předchozí hodiny.
4. Lektor rozdá každé skupině flipchartový papír a vyzve mluvčí skupin, aby na něj od členů své skupiny heslovitě přepsali z myšlenkových map, co si žáci zapamatovali a co je nejvíc zaujalo. Každá skupina přepisuje pouze jeden ze tří sloupků myšlenkové mapy (HISTORIE/SOUČASNOST/PRVKY PŘÍMÉ DEMOKRACIE V ČR).
5. Lektor vyzve mluvčí skupin, aby záznamy na flipchartu přečetli. Poté se doptává, zda je k tématu přímé demokracie zajímavá ještě něco dalšího a případné dotazy se žáky diskutuje.
6. Lektor žákům připomene, že z minulých hodin mají k dispozici Pracovní list k tématu č. 2, který jim usnadní orientaci v programu. V něm najdou důležité informace i podněty k vlastním úvahám. Pracovní list si mohou vyplnit po skončení výuky, a připomenout si tak všechno, co v průběhu výuky zažili a co se dozvěděli.

10 MIN

15 MIN

20 MIN

FÁZE 2: LIMITY PŘÍMÉ DEMOKRACIE (DIKTATURA VĚTŠINY)

DOBA TRVÁNÍ:

max. 15 minut

CÍL:

Zprostředkovat žákům zkušenost s referendem.

METODA:

Simulace místního referenda

POSTUP:

1. Žáci se vrátí do svých lavic. Lektor žákům prozradí, že nyní si zkusí, jaké to je hlasovat v referendu.
2. Lektor promítne prezentaci ZŠ_T2_H2 Prezentace (slide 1–5) a vysvětlí zápletku simulace. Oznámi, že o řešení problému se rozhodne v referendu.

TIP:

Lektor neprozrazuje, že zápleтка je částečně reálná (prozradí to až v reflexi hodiny ve fázi 3).

ZÁPLETKA REFERENDA:

Město Chvost – vesnice pro lůzu

Severočeské město Chvost (70 000 obyvatel) dlouhodobě trpí vysokou nezaměstnaností. Ve městě též žije velký počet Romů. Vztahy mezi Romy a majoritou jsou dlouhodobě špatné – majoritě vadí, že Romové nepracují a posedávají před domy a v parcích. Radnice již nechala odstranit z veřejných prostranství všechny lavičky a zakázala vysedávat na obrubnicích, situace se ovšem nelepší.

V komunálních volbách jedna z kandidujících stran – Chvostečané Chvostu – slibuje, že iniciuje referendum, v němž se občané budou moci vyjádřit, zda vytvořit pro „nepřízpůsobivé a nežádoucí občany“ samostatnou vesnici za městem, a vyřeší tak konečně problém s jejich nežádoucí přítomností v něm.

3. Lektor vyzve žáky, aby se případně vyjádřili, co si o problému myslí a nechá je o něm chvíli volně diskutovat. Do debaty nijak nevstupuje (neříká svůj názor, nekomentuje názory žáků, ať jsou jakékoliv), jen dbá o to, aby se žáci v debatě nepřekřikovali. Lektor sleduje, případně si poznamená kontroverzní či zajímavé argumenty, které v debatě zazní.
4. Poté lektor každému z žáků rozdá hlasovací lístek v dokumentu ZŠ_T2_H2 Přímá demokracie – hlasovací lístek s otázkou a možnými odpověďmi (ANO/NE). Lektor předem stránku s hlasovacími lístky rozstříhne na polovinu a každý žák dostane obě poloviny – tj. obě otázky v referendu, na které bude ale odpovídat postupně.

10 MIN

15 MIN

20 MIN

5. Lektor promítne 1. otázku referenda v prezentaci ZŠ_T2_H2 Prezentace (slide 4) a nechá o ní žáky hlasovat.

Otázka č. 1: **Souhlasili byste s tím, aby město Chvost vystavělo pro nepřizpůsobivé občany (lůzu) samostatnou zónu a přesunulo je tam?**

6. Po odhlasování 1. otázky lektor promítne 2. otázku v prezentaci ZŠ_T2_H2 Prezentace (slide 5) a postup se opakuje. Lektor mezitím spočítá výsledky hlasování 1. otázky.

Otázka č. 2: **Souhlasili byste s tím, aby zde obyvatelé této zóny žili zcela autonomně – bez zásahu státních orgánů, ale i bez jejich pomoci?**

Průběh hlasování:

- Každý žák dostane hlasovací lístky.
- Lektor vyzve žáky, aby zakroužkovali svou odpověď, hlasovací lístek přehnuli (aby nebylo při odevzdání lístku vidět, jak žák hlasuje) a vhodili jej do hlasovací urny (umístěné např. u katedry).
- Lektor zdůrazní, ať žáci hlasují sami za sebe. Ze svého hlasu se nebudou nikomu zpovídat, ani jej nemusí nikomu prozrazovat, hlasování je zcela anonymní.

7. Po odhlasování 2. otázky lektor spočítá hlasy a oznámí žákům výsledky referenda.

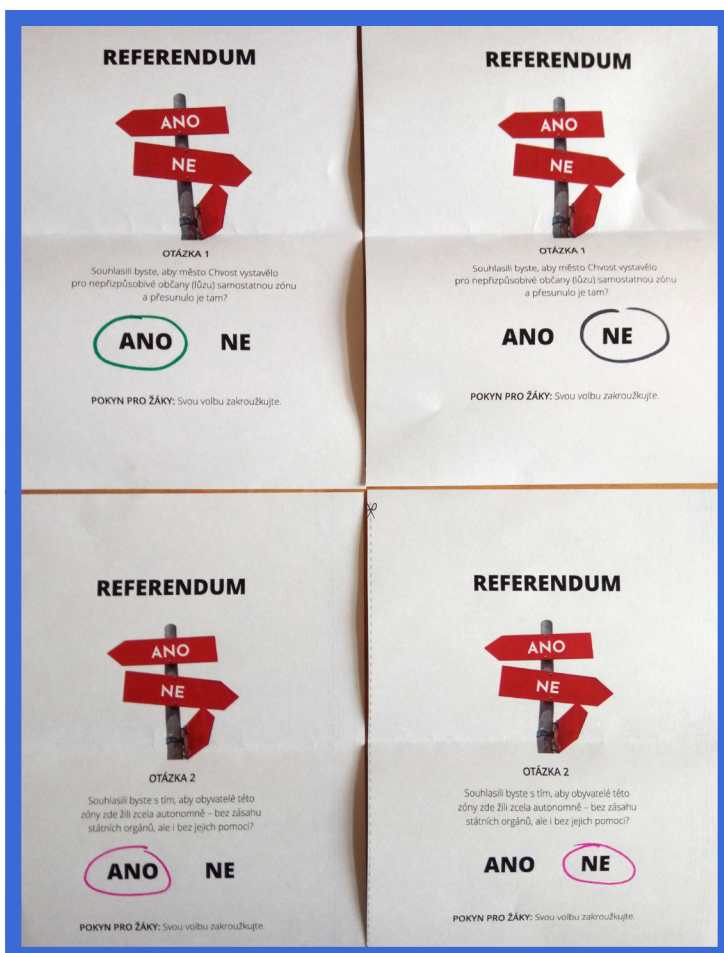

Foto: archiv MKC Praha.

TIP:

Ve třídách, kde jsou žáci pocházející z prostředí s nízkým sociálně-kulturním statusem, by měl lektor o tématu přímé demokracie mluvit zvláště obezřetně. Aktivita postavená na simulaci referenda o zřízení „vesnice pro lůzu“ může být pro některé žáky nepříjemná a mohou ji vnímat jako stigmatizující. Velmi důležitá je v těchto třídách dobře vedená reflexe hodiny. Lektor by měl žákům pomoci získat kritický náhled na stereotypní a stigmatizující jazyk zadání referenda. V průběhu diskuse se tak lektor může pozastavit například nad označením Romů jako „nepřízpůsobivých“ a vysvětlit žákům, že se tím myslí lidé žijící v sociálním vyloučení, kde se však ocitli kvůli systémovým bariérám. Označení lidí za nepřízpůsobivé nejen že nevystihuje realitu, ale zároveň stigmatizuje vylučované obyvatele měst a zamlčuje skutečné příčiny a rozměry problémů spojených s životem v sociálním vyloučení.

Lektor by měl být schopen vysvětlit žákům i širší kontext systému výplaty sociálních dávek. Například v prezentaci **ZŠ_T2_H2 Prezentace** je uveden reálný předvolební návrh politické strany Mostečané Mostu (**slide 2**), kde jsou zmíněny tzv. bezdoplatkové zóny i příspěvky na bydlení. Lektor by měl žákům vysvětlit, že bezdoplatkové zóny označují vymezenou část obce, kde není nově příchozím vyplácen doplatek na bydlení, což je dávka hmotné nouze. Tímto opatřením jsou ohroženy všechny nízkopříjmové skupiny obyvatel, mezi které patří i senioři či matky samoživitelky. Příspěvek na bydlení je oproti tomu dávka státní sociální podpory, takže na ni bezdoplatková zóna nemá žádný vliv. Lze také doplnit, že praxi vyhlášení bezdoplatkových zón napadla u Ústavního soudu skupina senátorů.

Důležité je, aby se v průběhu aktivity všichni žáci cítili bezpečně a lektor dokázal zabránit případným předsudečným projevům vůči menšinovým žákům. Jakékoliv projevy nesnášenlivosti musí lektor zásadně odsoudit a být schopen celou problematiku žákům vysvětlit. Aktivita by v konečném důsledku měla vést žáky ke kritické reflexi předsudků, které stojí v pozadí zadání referenda.

FÁZE 3:

REFLEXE SIMULAČNÍ HRY

DOBA TRVÁNÍ:

max. 20 minut

CÍL:

Žáci pochopí, že s přímou demokracií se pojí riziko diktatury většiny, a uvědomí si její možné důsledky.

METODA:

Diskuse nad výsledky referenda

POSTUP:

1. Lektor zkoumá přijatelnost referenda pro žáky.
Klade tyto otázky (případně jen některé z nich):

- Překvapily vás výsledky hlasování? Proč?
- Jak by podobné referendum dopadlo ve vašem městě a proč? Vyřeší se tímto opatřením situace ve městě?

TIP:

Lektor u těchto otázek zkoumá, v čem je dle žáků situace v jejich městě podobná situaci ve městě Chvost.

2. Lektor zkoumá, zda jsou žáci schopni domyslet dopady kladného výsledku referenda.

Klade tyto otázky (případně jen některé z nich):

- Jak se asi cítí místní Romové před volbami? Důvěřují politikům, kteří o nich takto uvažují? Chodí volit?
- Jak byste se cítili, kdybyste byli řazeni mezi „nepřízpůsobivé“ a v referendu by se rozhodovalo o vašem vystěhování za město?
- Důvěřovali byste svým spoluobčanům, zlepšily by se podle vás vztahy mezi obyvateli vašeho města? Proč ANO/NE?

TIP:

Lektor se pokusí zprostředkovat žákům vcítění do situace lidí, o kterých se takto píše (a rozhoduje).

10 MIN

15 MIN

20 MIN

3. Lektor směřuje žáky k pochopení rizik spojených s referendem. Klade tyto otázky (případně jen některé z nich):

- Jak určíme, kdo bude vystěhován?
Jaká jsou kritéria „nepřízpůsobivosti“?
Jsou kotvená v nějakém zákonu?
- Koho vlastně považujeme za „nepřízpůsobivé“ občany a proč?
- Jak zajistíme, aby se vystěhovaní lidé do města nevraceli?
- Bude takové referendum vůbec platné?

TIP:

Lektor směřuje žáky k pochopení, že s referendy se pojí riziko diktatury většiny, kterou vylučuje legislativa, např. Listina základních práv a svobod, dle které ochrana důstojnosti člověka, právo na život, princip nezcizitelnosti základních práv znamená více než rozhodnutí většiny.

TIP:

Takové referendum platné nebude – je v rozporu se Základní listinou práv a svobod.

- Jaká další rizika se pojí s kladným výsledkem referenda?

4. Lektor položí žákům tuto otázku:

- Napadají vás v našich dějinách události, kdy byly některé skupiny občanů zbavovány práv, vyháněny z měst, soustřeďovány na jedno pro ně určené místo? Jak to dopadlo?
- Chvíli s žáky otázku diskutuje, poté promítne slide 6 v prezentaci ZŠ_T2_H2 Prezentace a nechá žáky, aby si jej přečetli.
- Lektor diskutuje s žáky podobnosti v rétorice článku o Židech a na předvolebním plakátu.
- Lektor se doptává, v čem se situace v současnosti liší od té za Protektorátu, a v čem se naopak podobá.

TIP

Lektor směřuje žáky k pochopení toho, kam až může vést diskriminace menšiny.

TIP

Lektor na konci hodiny prozradí, že zápleтка referenda je inspirována skutečným volebním programem lokální politické strany kandidující v komunálních volbách na podzim 2018 v jednom severočeském městě. Referendum nebylo vyhlášeno. Hnutí se v komunálních volbách umístilo se 16,20 % hlasů na 3. místě a skončilo v opozici.

ČTK – Praha 5. října 1941 (Lidové Noviny)

Ale ještě jedna důležitá otázka čeká na své brzké rozřešení:
vystěhování Židů z větších měst
Protektorátu.

Jak nutné je toto opatření, dovede posoudit zejména ten, kdo může (nebo musí) zblízka přihlížet k dosavadnímu životu a činnosti Židů ve městech.

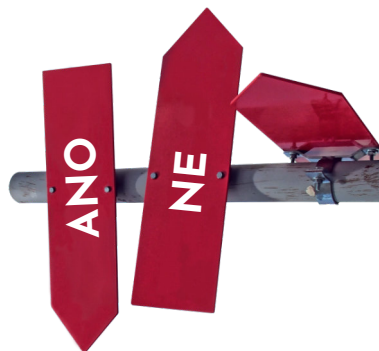
Nepracují a regulérních příjmů nemají... a jejich chování je takové, že pracující české obyvatelstvo se cítí jimi provokováno.

...je zajisté naprosto nezbytné, aby Židé byli soustředěni a izolováni sami pro sebe. Provedení těchto karantenních opatření jistě velmi prospěje celému českému národu, neboť takto budou z jeho krevního oběhu odstraněna cizí tělesa, jež zaviňovala mnoho nezdravého.

Zdroj: -Iz-: Označení Židů bez výjimky, Lidové noviny (6. 10. 1941), s. 1; dostupné online na digitalniknihovna.cz/mzk

PŘÍMÁ DEMOKRACIE HLASOVACÍ LÍSTKY

REFERENDUM

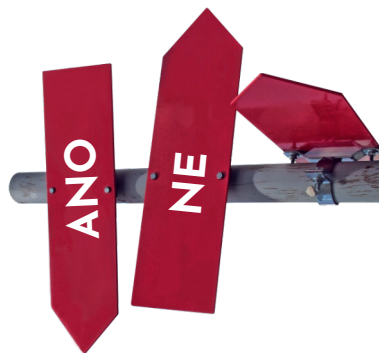
OTÁZKA 2

Souhlasili byste s tím, aby zde obyvatelé této zóny žili zcela autonomně – bez zásahu státních orgánů, ale i bez jejich pomoci?

ANO NE

POKYN PRO ŽÁKY: Svou volbu zakroužkujte.

REFERENDUM

OTÁZKA 1

Souhlasili byste s tím, aby město Chvost vystavělo pro neřízkpůsobivé občany (lůzu) samostatnou zónu a přesunulo je tam?

ANO NE

POKYN PRO ŽÁKY: Svou volbu zakroužkujte.

